

SXEDIO.51J

11.3.1919: ΝΕΟΙ ΘΕΡΜΟΙ ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΥΠΟΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ ΣΤΟΥΣ ΚΥΠΡΙΟΥΣ ΟΤΙ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΘΑ ΛΥΘΕΙ ΑΙΣΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. Η ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΥΠΟΚΥΠΤΟΥΣΑ ΣΤΙΣ ΕΝΤΟΛΕΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΔΕΝ ΜΕΤΑΒΑΙΝΕΙ ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΓΙΑ ΝΑ ΕΓΓΕΙΡΕΙ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Παρά τα όσα είχε αναφέρει ο πρωθυπουργός της Ελλάδας στην Κυπριακή Πρεσβεία στο Λονδίνο, υπό τον Αρχιεπίσκοπο Κύριλλο, για τα όσα τεκταίνονταν στο Συνέδριο της Ειρήνης στο Παρίσι, η Κυπριακή Πρεσβεία αγωνιώντας ότι θα παρακαμπτόταν το Κυπριακό στο Συνέδριο, αποφάσισε να κινηθεί παρά τις αντίθετες εισηγήσεις του Βενιζέλου και να μεταβεί στη γαλλική πρωτεύουσα.

Γι' αυτό έγραψε σχετικά στο Βενιζέλο, ο οποίος απαντώντας τους ανέφερε ότι δεν μπορούσε να τους εμποδίσει να κάμουν ό,τι έκριναν σωστό, αλλά τους υπενθύνιζε ότι όταν το **1915** προσφέρθηκε η Κύπρος στην Ελλάδα, αυτοί δεν είχαν κάμει καμιά κινητοποίηση και επομένως τώρα δεν έπρεπε να φανούν τόσο ανένδοτοι στις συμβουλές του Εθνικού Κέντρου.

Τελικά η Κυπριακή Πρεσβεία υπάκουσε στις προτροπές του Βενιζέλου.

Εγγραφε ο Έλληνας πρωθυπουργός στα όσα του είχε διαμηνύσει η Πρεσβεία:

Ritz Hotel Picadily, London W.1

11 Μαρτίου 1919

Σεβασμιώτατε,

Ελαβον την στιγμήν ταύτην την υμετέραν επιστολήν.

Λυπούμαι μανθάνων εξ αυτής ότι η Επιτροπή δεν θέλει να συμμορφωθή προς την δοθείσαν συμβουλήν. Δεν δύναμαι φυσικά να εμποδίσω αυτήν να ενεργήση όπως αυτή νομίζει.

Επιθυμώ μόνον να παρατηρήσω ότι αι εν τη

επιστολή της Επιτροπής βεβαιώσεις, ότι το ζήτημα το Κυπριακό παρεμερίσθη κατά την στιγμήν ταύτην και ότι η Αγγλία δεν έχει διάθεσιν να παραιτηθή της Κύπρου, είναι εντελώς παρακεκινδυνευμένα και εν πάση περιπτώσει ουδαμώς ανταποκρίνονται προς τας εμάς αντιλήψεις και προς τα όσα ανεκοίνωσα εις την επιτροπήν χθες.

Ο,τι γνωρίζομεν μόνον είναι ότι η βρετανική Κυβέρνησις ευρίσκειται ενώπιον αντιρρήσεων των στρατιωτικών και Ναυτικών κυρίως κύκλων.

Αλλ' ότι το ζήτημα δεν παρεμερίσθη αποδεικνύεται ακριβώς εκ του γεγονότος ότι η Αγγλική Κυβέρνησις εζήτησε την γνώμην των διαφόρων αρμοδίων υπουργείων ως προς την ενδεχομένην παραχώρησιν της Νήσου.

Θα μοι επιτραπή ακόμη να παρατηρήσω ότι αν οι αντιπρόσωποι της Κύπρου καθ' ην στιγμήν η Αγγλία προσέφερεν εις την Ελλάδα την Νήσον δεν εκινήθησαν ουδαμώς, ίσως θα ενεδεικνύετο σήμερον, να μη φανώσι τόσον ανένδοτοι προς τας εκ του Εθνικού Κέντρου Συμβουλάς.

Μετ' εξαιρέτου τιμής

Ε. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

(Μεταγλώττιση)

Σεβασμιώτατε,

Ελαβον την στιγμήν αυτήν την επιστολήν σας.

Λυπούμαι μανθάνοντας από αυτήν ότι η Επιτροπή δεν θέλει να συμμορφωθεί προς τη συμβουλή που της δόθηκε. Δεν μπορώ φυσικά να την εμποδίσω να ενεργήσει όπως αυτή νομίζει.

Επιθυμώ μόνο να παρατηρήσω ότι οι βεβαιώσεις που περιλαμβάνονται στην επιστολή της Επιτροπής, ότι το Κυπριακό ζήτημα παρεμερίσθη κατά τη στιγμήν αυτήν και ότι η Αγγλία δεν έχει διάθεσιν να εγκαταλείψει την Κύπρο, είναι εντελώς παρακεκινδυνευμένες και εν πάση περιπτώσει πουθενά δεν ανταποκρίνονται προς τας αντιλήψεις μας και προς τα όσα ανεκοίνωσα στην επιτροπή χθες.

Ό,τι γνωρίζουμε μόνο είναι ότι η βρετανική Κυβέρνηση βρίσκεται μπροστά από αντιρρήσεις των στρατιωτικών και Ναυτικών κυρίως κύκλων.

Αλλά ότι το ζήτημα δεν παραμερίστηκε αποδεικνύεται ακριβώς από το γεγονός ότι η Αγγλική Κυβέρνηση ζήτησε τη γνώμη των διαφόρων αρμοδίων υπουργείων ως προς την ενδεχόμενη παραχώρηση της Νήσου.

Θα μου επιτραπεί ακόμη να παρατηρήσω ότι αν οι αντιπρόσωποι της Κύπρου κατά την στιγμή που η Αγγλία προσέφερε στην Ελλάδα τη Νήσο δεν κινήθηκαν καθόλου, ίσως θα ενεδεικνύετο σήμερα, να μη φανούν τόσο ανένδοτοι προς τις συμβουλές του Εθνικού Κέντρου".

Σημείωνε η εφημερίδα "Ελευθερία" στις **30/12** Απριλίου **1919**:

"Μετά την λήψιν της επιστολής ταύτης η Πρεσβεία απήντησεν εγγράφως την επαύριον προς τον Πρόεδρον της Ελληνικής Κυβερνήσεως εκφράσασα την βαθείαν αυτής λύπην ότι ακούσα εγένετο πρόξενος δυσθυμίας και διεβεβαίωσεν ότι θα συμμορφωθή απολύτως προς τας υποδείξεις του".

(Μεταγλώττιση)

"Μετά τη λήψη της επιστολής αυτής η Πρεσβεία απάντησε εγγράφως την επομένη προς τον Πρόεδρο της ελληνικής Κυβέρνησης εκφράζοντας την βαθειά της λύπη ότι χωρίς να το θέλει έγινε πρόξενος δυσθυμίας και διεβεβαίωσεν ότι θα συμμορφωθεί απόλυτα προς τας υποδείξεις του".

Ενστάσεις στην παραχώρηση της Κύπρου στην Ελλάδα είχαν πέντε Υπουργεία σύμφωνα με πληροφορίες που μετέδιδε η Πρεσβεία από το Λονδίνο στις **15** Μαρτίου:

ΛΟΝΔΙΝΟΝ **15** ΜΑΡΤΙΟΥ

"Πληροφορούμεθα ότι τα ενιστάμενα υπουργεία

διά την ένωσιν της Κύπρου είναι 1). Εσωτερικών, 2) Εξωτερικών, 3) Αποικιών, 4) Ινδιών και 5) Στρατιωτικών και Ναυτικών. Ως δε έχω σας γράψει εις προηγουμένην μου επιστολήν απήντησαν τρία υπουργεία εις σχετικόν ερώτημα της Κυβερνήσεως, αι δε απαντήσεις των δύο εξ αυτών είναι ευνοϊκαί. Ηδη υπολείπονται οι απαντήσεις δύο Υπουργείων, αίτινες ελπίζεται ότι δεν θα είναι αρνητικά. Αλλως τε ο κ. Βενιζέλος ερχόμενος μετ' ου πολύ εις Λονδίνον θα συζητήση το ζήτημα μας μεθ' όλων των Υπουργείων".

Στις 19 Μαρτίου εξ άλλου η πρεσβεία τηλεγραφούσε:

ΛΟΝΔΙΝΟΝ 18 ΜΑΡΤΙΟΥ

"Εχομεν διαβεβαίωσε εις εξ υψηλών κύκλων ότι το ζήτημά μας θα λυθή κατ' ευχήν, καθόσον αι προβληθείσαι εν αρχή δυσκολίαι υπό των στρατιωτικών και ναυτικών κύκλων ήρχισαν να αίρωνται".

Η Πρεσβεία βρισκόταν ήδη τρεις μήνες στο Λονδίνο, αλλά κανένα ουσιαστικό αποτέλεσμα δεν είχε επιτύχει. Ετσι αποφάσισε να παρατείνει την παραμονή της στην αγγλική πρωτεύουσα:

ΛΟΝΔΙΝΟΝ 20 ΜΑΡΤΙΟΥ

"Συνεχίζομεν τας ενεργείας μας και σύμφωνα με ανωτέρας οδηγίας θα παρατείνωμεν την ενταύθα διαμονή μας εργαζόμενοι πάντοτε νομιμοφρόνως, δι' ου τρόπου είναι δυνατόν να λυθή αισίως το ζήτημά μας.

Τρεις επίσκοποι και δύο ιερείς, μέλη της ανά την Ανατολήν Αποστολής της εν Αμερική Εταιρείας προς ένωσιν των Εκκλησιών, έφθασαν εις Λονδίνον και δι' επιστολής των προς τον Μ. Αρχιεπίσκοπον Κύπρου εζήτησαν ημέραν συνεντεύξεως μετ' αυτού".

Εν όσω περνούσε ο καιρός οι αντιδράσεις για παραχώρηση της Κύπρου μειώνονταν σύμφωνα με πληροφορίες της Πρεσβείας. Ετσι μέχρι τα μέσα Απριλίου, σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, μόνο το Υπουργείο στρατιωτικών και Ναυτικών αντιδρούσε

στην παραχώρηση της Κύπρου στην Ελλάδα.

Μτέδιδε μέλος της Πρεσβείας από το Λονδίνο στις 4 Απριλίου, 1919:

"ΛΟΝΔΙΝΟΝ 4 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1919

Ετηλεγράφησα χθες τας λέξεις "θέσις ζητήματος ορισικώς καλλιτέρα" και πιστεύω να ελήφθη εγκαίρως το τηλεγράφημα μου τούτο, όπερ εβασίζετο επί πληροφοριών ασφαλών. Είναι ήδη γνωστόν ότι το ζήτημά μας δεν θα απασχολήση την συνδιάσκεψιν, αλλ' απετέλεσε τούτο κατ' επανάληψιν θέμα ομιλίας (συνομιλίας) μεταξύ του Έλληνος και του Άγγλου Πρωθυπουργού.

Σήμερον εν και μόνον υπουργείον ενίσταται εις την απόδοσιν της Κύπρου εις την Ελλάδα-το Πολιτικόν Υπουργείον- αλλά και το κώλυμα τούτο θα παρακαμφθή ευκόλως εφόσον ο Άγγλος Πρωθυπουργός δεικνύει τας αρίστιας των διαθέσεων. Εξ άλλου νεωτέρα έκθεσις αρμοδίων ελληνικών στρατιωτικών ανδρών, προς το Άγγλικόν επιτελείον προυξένησεν άρίστην εντύπωσιν.

Επειτα το ότι η Κυπριακή Αποστολή ηκολούθησε τας υποδείξεις του Έλληνος Πρωθυπουργού και δεν έφερεν αύτη το ζήτημα μας εις το Συνέδριον απέβη επωφελής, διότι αν άλλως εγίνετο, η Άγγλία και αν ήτο ευδιάθετος να παραχωρήση την Νήσον θα ανέβαλλεν επί πολύ την απόφασιν της ταύτην, διά να μη φανή ότι επιέσθη προς τούτο υπό της συνδιασκέψεως. Είναι προσέτι βέβαιον ότι ο Υπουργός των Αποικιών Λόρδος Μίλνερ είναι προσωπικώς διατεθειμένος υπέρ της ενώσεως.

Τω προυξένησεν άρίστην εντύπωσιν ο τρόπος δι' ου έθιξε το ζήτημα η Κυπριακή Αποστολή το τοιούτον δε εξεφράσθη ο υπουργός κατ' επανάληψιν εις κύκλον φίλων του.

Υπάρχουν θετικάί και επίσημοι πληροφορίαί ότι η Κύπρος θα αποδοθή εις την Ελλάδα".

Μέχρι τα μέσα Μαΐου τα πράγματα εξελίχθησαν

πολύ καλά, ή φαινόταν ότι εξελίσσονταν καλά, αν κρίνει κανένας από ένα τηλεγράφημα του Αρχιεπισκόπου προς τον Τοποτηρητήν στη Λευκωσία.

Το τηλεγράφημα στάληκε καθ' ον χρόνο οι Σύμμαχοι στη Γαλλία είχαν συμφωνήσει να αναλάβει η Ελλάδα την επιβολή της ειρήνης στη Σμύρνη της Τουρκίας.

Τηλεγραφούσε ο Αρχιεπίσκοπος ("Ελευθερία" **11/24 Μαΐου 1919**):

"Αι τελευταία ασφαλείς πληροφορίες τας οποίας έχομεν είναι πολύ ενθαρρυντικάί. Εχομεν δε την πεποίθησιν ότι ερχομένου λίαν προσεχώς του Βενιζέλου εις Λονδίνον, θα δοθή οριστικόν και αίσιον τέρμα.

Άπας ο αγγλικανικός Κλήρος είναι κεκηρυγμένος υπέρ της μετά της Ελλάδος ενώσεως της Κύπρου και τα εν Λονδίνω εκδιδόμενα εκκλησιαστικά φύλλα εκθύμως συνηγορούσιν υπέρ της ενώσεως. Από τινος δε και τα δυσμενώς διατεθειμένα διά το ζήτημα μας πολιτικά φύλλα ήλλαξαν τακτικήν".

Εταιραι δε νεώτεραι ειδήσεις εκ Λονδίνου λέγουσιν: Η Ένωσις είναι λίαν εγγύς".

Την ίδια περίοδο ο Βενιζέλος ήταν όλο ευχάριστα νέα προς τους κυπρίους. Δεχόμενος τον Αρχιμανδρίτη Δαμασκηνό Σμυρνόπουλο, μεταφραστή του Αρχιεπισκόπου που τον συνόδευε στο Λονδίνο, του είπε όπως μετέδιδε ο ίδιος στην "Ελευθερία" στις **18/31 Μαΐου**:

" Το ζήτημα της Κύπρου φρονώ ότι δύναμαι να είπω ότι ευρίσκεται εις ευχάριστον σημείον, και έχω δ' ελπίδας ότι θα λυθή αισίως. Άλλως τε η Κύπρος ήτο και είναι πάντοτε Ελληνική και αν δεν εγίνετο η ένωσις τώρα θα εγίνετο βραδύτερον.

Εάν δε ημείς επιθυμώμεν να εντείνωμεν τας δυνάμεις μας να γίνη τόρα η ένωσις της νήσου, εις τούτο αγόμεθα διότι κατά την αποτελεσματικήν επιτυχίαν, θα εύρωμεν εν τη νήσω προσωπικόν αγγλικής ευρύθμου και σαφούς διοικήσεως, τους εν Κύπρω εννοώ Άγγλους υπαλλήλους καθώς και όλους εν

γένει τους ιθαγενείς τοιούτους, τους οποίους πάντως έχω σκοπόν και απόφασιν οριστικήν να χρησιμοποιήσω εν τε τη Κύπρω και ταις νέαις χώραις, αι οποίαι ελευθερούνται, οίον εν Μικρά Ασία και αλλαχού. Και ου μόνον τους εν Κύπρω όντας Αγγλους υπαλλήλους θα χρησιμοποιήσω, αλλά και άλλους θα δεήση να ζητήσω εξ Αγγλίας προς εύρυθμον κανονικήν λειτουργίαν των νέων χωρών".

Ο τρόπος μεθ' ου ετόνισεν ο Ελλην πρωθυπουργός τα ανωτέρω, μοι ενεποίησαν μεγίστην εντύπωσιν, διότι διέβλεπον εις τους εμφαντικούς αυτού λόγους στερράν πεποίθησιν και απόφασιν μετά τελείας ελπίδος επιτυχίας περί της Κυπριακής υποθέσεως".

(Μεταγλώττιση)

" Το ζήτημα της Κύπρου φρονώ ότι δύναμαι να πω ότι βρίσκεται σε ευχάριστο σημείο, και έχω δε ελπίδες ότι θα λυθεί αισίως. Αλλως τε η Κύπρος ήταν και είναι πάντοτε Ελληνική και αν δεν γινόταν η ένωση τώρα θα γινόταν βραδύτερο.

Εάν δε εμείς επιθυμούμε να εντείνουμε τις δυνάμεις μας να γίνει τώρα η ένωση της νήσου, σε αυτό οδηγούμαστε διότι κατά την αποτελεσματική επιτυχία, θα βρούμε στη νήσο προσωπικν αγγλικής εύρυθμης και σαφούς διοίκησης, τους στην Κύπρο εννώ Αγγλους υπαλλήλους καθώς και όλους γενικά τους ιθαγενείς τέτοιους, τους οποίους πάντως έχω σκοπό και οριστική απόφαση να χρησιμοποιήσω και στην Κύπρο και τις νέες χώρες, οι οποίες ελευθερώνονται, όπως στη Μικρά Ασία και αλλού. Και όχι μόνο τους Αγγλους υπαλλήλους στην Κύπρο θα χρησιμοποιήσω, αλλά και άλλους θα δεήσει να ζητήσω από την Αγγλία προς εύρυθμη κανονική λειτουργία των νέων χωρών".

Ο τρόπος με τον οποίο τόνισε ο Έλληνας πρωθυπουργός τα ανωτέρω, μοι έκαμαν μέγιστη εντύπωση, διότι διέβλεπα στους εμφαντικούς του

λόγους στερράν πεποίθησι και απόφαση με τέλεια
ελπίδα επιτυχίας για την Κυπριακή υπόθεση".